

2026

ПРОУЧВАНЕ

НА РАЗВИТИЕТО НА
ФИНАНСОВИТЕ ИНОВАЦИИ
В НЕБАНКОВИЯ ФИНАНСОВ СЕКТОР

Съдържание:

I. ВЪВЕДЕНИЕ

- Обхват на проучването
- Цел на проучването

II. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

- Обща част

Анализ на резултатите относно тенденциите при използването на дигитални технологии и иновативни бизнес модели в небанковия финансов сектор.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Съкращения:

КФН	Комисия за финансов надзор
ЗН	Застрахователен надзор
ИН	Инвестиционен надзор
ОН	Осигурителен надзор
ГФ	Гаранционен фонд (застрахователен сектор)
ФКИ	Фонд за компенсирание на инвеститорите
ИП	инвестиционен посредник
ЛУАИФ	лице, управляващо алтернативен инвестиционен фонд
ДУКА	доставчик на услуги за криптоактиви
ДУКФ	доставчик на услуги за колективно финансиране
УД	управляващо дружество
ПА	публично дружество
ПОД	пенсионноосигурително дружество
ЦД	Централен депозитар
ЗД	Застрахователно дружество
ПОД	Пенсионноосигурително дружество

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Обхват на проучването

В периода 06.04–05.06.2026 г., КФН проведе проучване за обследване на тенденциите при използването на дигитални технологии и иновативни бизнес модели в небанковия финансов сектор. Проучването беше анонсирано на интернет страницата и дигиталните канали на Комисията, и насочено за доброволно попълване от поднадзорните й лица.

2. Цел

Основната цел на проведеното проучване е да бъде установена степента на внедряване на финансовите иновации в небанковия финансов сектор, целите на тяхното използване, готовността на дружествата, поднадзорни лица на КФН, да се справят с рисковете, произтичащи от тях, критичните инциденти, както и пречките пред възможността да бъдат преодолени предизвикателствата от въвеждането на дигитални технологии в бизнес моделите на дружествата.

В рамките на изследването са идентифицирани основните приоритети за дружествата при разработването на стратегии за дигитализация през следващите 3 (три) години, като същевременно е направена оценка на тяхната приложимост. Акцент е поставен върху дела на инвестиционните разходи, насочени към финансови иновации, като се проследяват както реализираните инвестиции през последните 3 (три) години, така и очакваният им дял в средносрочен хоризонт.

Проучването разглежда използването от дружествата иновативни технологии, целите на тяхното внедряване, както и технологичните области, в които се планират бъдещи инвестиции. Наред с това са оценени рисковете, произтичащи от прилагането на нови технологии и иновативни бизнес модели, както и тяхното влияние върху текущата дейност и стратегическото развитие на дружествата, включително очакваната динамика през следващите 3 (три) години.

Съществен елемент от проучването е идентифицирането на основните пречки пред внедряването на нови технологии и иновации, както и очакванията за тяхното развитие в средносрочен план. В допълнение е проследена степента, в която дружествата възлагат на трети страни дейности, свързани с разработването и внедряването на технологични решения, както и зависимостта им от услуги, предоставяни от водещи глобални технологични компании (BigTech¹), както към настоящия момент, така и в перспектива за следващите 3 (три) години.

Проучването включва и оценка на предприетите от дружествата мерки за информационна сигурност, свързани със специфичните уязвимости и рискове при внедряването на нови технологии, включително механизмите за предотвратяване, откриване и реагиране при кибератаки. Фокусира се върху наличието на регистрирани инциденти, свързани с използването на технологии и иновации, както и възникналите

---

¹Big Tech – най-големите глобални технологични компании, които предлагат широк спектър от цифрови услуги и платформи. Към тях обикновено се причисляват компании като Google, Apple, Microsoft, Amazon и Meta.

вследствие на тях загуби. Разглеждат се инвестициите на поднадзорните лица в обучение на служителите си по теми, насочени към внедряването и използването на нови технологии и финансови иновации.

В допълнение, проучването изследва възприеманите от дружествата форми на регулаторна подкрепа, които биха улеснили процесите по внедряването на иновации. Освен това е анализирана инвестиционната активност на дружествата в технологични компании, като са разгледани технологичните области, към които са насочени инвестициите, източниците на финансирането им (собствени средства или средства на клиенти), както и приблизителният размер на инвестираните средства.

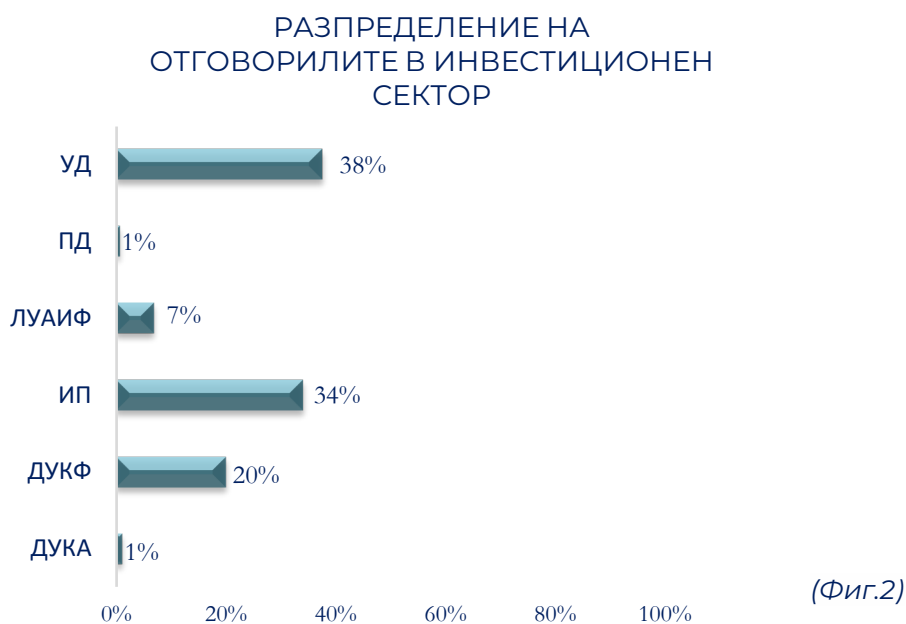
Събраната в рамките на проучването информация има за цел да подпомогне процеса по идентифициране на възможности за усъвършенстване на взаимодействието между КФН и дружествата от инвестиционния, застрахователния и пенсионноосигурителния сектор, в съответствие с динамиката на развитието на финансовите иновации.

II.

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

1. Общая часть

В проучването взеха участие 50 поднадзорни на КФН лица, представители на инвестиционния, застрахователния и осигурителния сектор. (Фиг. 1)

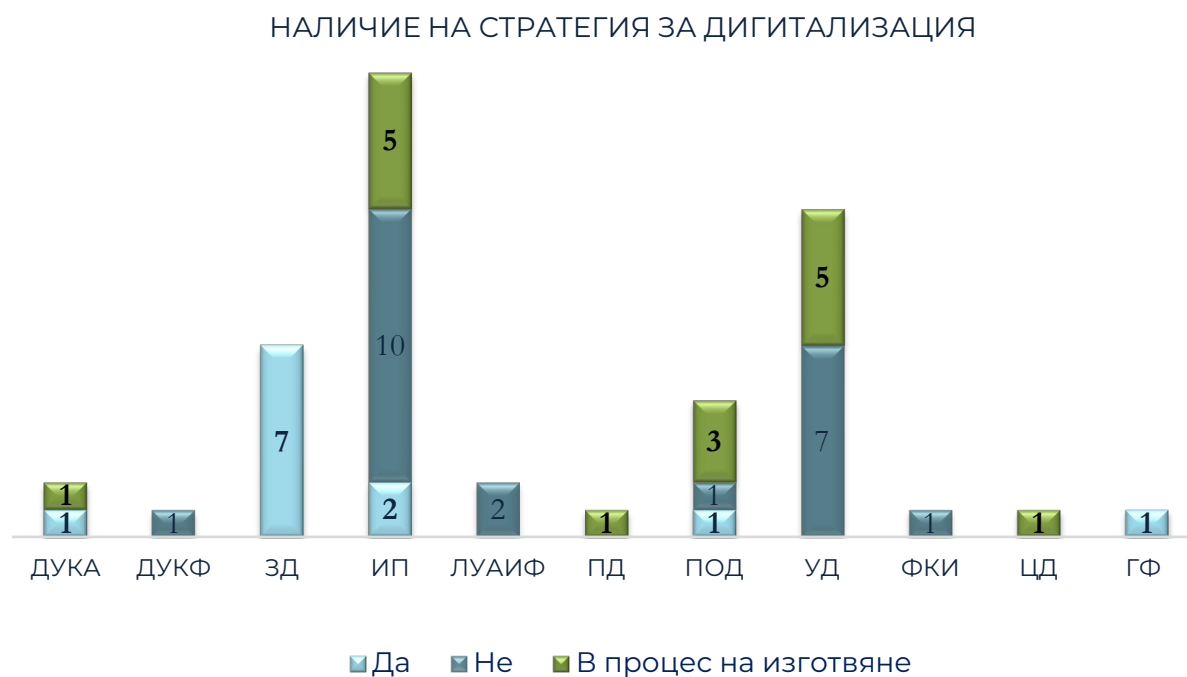

Най-висок е относителният дял на отговорилите поднадзорни лица в осигурителния сектор – 50% от общия брой поднадзорни лица в сектора, следван от застрахователния

сектор с 22% и инвестиционния сектор с 9%. В проучването са участвали половината от дружествата в осигурителния сектор – 5 от общо 10 дружества. В застрахователния сектор са участвали 8 от общо 37 застрахователни дружества². Различията в степента на участие следва да се разглеждат в контекста на значително по-големия брой регулирани субекти в инвестиционния сектор, включително лица, предоставящи услуги за криптоактиви, които към момента на провеждане на проучването са осъществявали дейност в рамките на предвидения преходен режим по Регламент (ЕС) 2023/1114 относно пазарите на криптоактиви (MiCA). Поради това по-ниската степен на участие в инвестиционния сектор следва да се интерпретира с оглед на неговата специфика и структура.

Сред участниците от инвестиционния сектор най-висок е броят на инвестиционните посредници – 17, представляващи 46% от всички респонденти в сектора, следвани от управляващите дружества – 12. Участие в проучването са взели също лица от останалите подсектори, включително ЦД, ФКИ, ДУКА, ДУКФ, ЛУАИФ и ПД (Фиг. 2).

2. Анализ на резултатите относно тенденциите при използването на дигитални технологии и иновативни бизнес модели в небанковия финансов сектор.

(Фиг.3)

² Към датата на провеждане на проучването броят на застрахователите е 37 като е включено ЗАД „ДаллБогг: Живот и здраве“ АД, на което с решение от Решение № 374 – ОЗ/09.06.2026 г., Комисията за финансов надзор отнема лиценза за извършване на застрахователна дейност.

Забележка: Процентите са изчислени спрямо общия брой поднадзорни лица във всеки сектор

(Фиг.4)

Анализът на събраната информация (Фиг. 3) показва, че 24% от респондентите, участвали в проучването, посочват, че разполагат с изготвена стратегия за развитие на дигитализацията или друг вътрешен документ, регламентиращ внедряването и използването на дигитални технологии и иновативни бизнес модели. При разглеждане на резултатите спрямо общия брой поднадзорни лица в съответния сектор (Фиг.4) се установяват съществени различия. В застрахователния сектор 8 от общо 37 поднадзорни лица, или 22%, посочват, че разполагат с такава стратегия или вътрешен документ. В осигурителния сектор този дял е 10%, а в инвестиционния – около 1%.

Респондентите, които не разполагат с изготвена стратегия за развитие на дигитализацията, са 44%. При отчитане на общия брой поднадзорни лица в съответния сектор делът на лицата, посочили липса на такава стратегия, е: 5% в инвестиционния сектор и 10% в осигурителния сектор, докато в застрахователния сектор няма поднадзорни лица, посочили липса на такава стратегия.

В процес на изготвяне на стратегия за развитие на дигитализацията са 32% от респондентите. Най-висока степен на ангажираност по този показател се наблюдава в осигурителния сектор, където 3 от общо 10 поднадзорни лица, или 30%, са в процес на разработване на такава стратегия. В инвестиционния сектор делът е 3%, докато в застрахователния сектор няма получени отговори в тази категория.

Оценка на степента на приоритизиране на целите в стратегиите за дигитализация

ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН СЕКТОР

(Фиг.5)

ИНВЕСТИЦИОНЕН СЕКТОР

(Фиг.6)

ОСИГУРИТЕЛЕН СЕКТОР

(Фиг.7)

Резултатите от оценката на целите за дигитализация показват, че дружествата от трите сектора – застрахователен, инвестиционен и осигурителен определят различни приоритети при планирането на дигиталното си развитие през следващите 3 (три) години. Разпределението на оценките по петстепенната скала (Фиг.5, Фиг.6 и Фиг.7) показва преобладаване на високите оценки (4 и 5), т.е. дигитализацията се възприема като значим фактор за бъдещото развитие на дружествата.

Сравнение между секторите показва различия в приоритетите, които дружествата определят в стратегиите си за дигитализация. За дружествата от застрахователния сектор най-висока степен на приоритизиране получават целите „Устойчивост и дългосрочно развитие“ (средна оценка 4.5), „По-добро използване на данни“ (средна оценка 4.3) и „Съответствие с регулаторните изисквания“ (средна оценка 4.3). Наблюдаваните резултати вероятно са обусловени от спецификата на застрахователната дейност, при която обработването и анализът на значителни обеми от данни са ключови за оценката на риска, ценообразуването, управлението на застрахователните претенции и превенцията на измами. Същевременно засилените европейски и национални регулаторни изисквания в областта на цифровата оперативна устойчивост, защитата на данните и използването на нови технологии също могат да обяснят високата степен на приоритизация на целите, свързани със съответствието с регулаторната рамка и устойчивото развитие. Това може да се тълкува като индикация, че дружествата разглеждат дигитализацията предимно като инструмент за оптимизиране на вътрешните процеси и устойчиво развитие. В същото време целта „Привличане на повече клиенти и разширяване на пазарния дял“ получава по-ниска степен на приоритизация със средна оценка 3.1, което вероятно се дължи на обстоятелството, че дружествата възприемат дигиталната трансформация преди всичко като средство за повишаване на ефективността и конкурентоспособността на съществуващата дейност, а не като инструмент за агресивно пазарно разширяване. Възможно обяснение е и относително високата степен на зрялост на застрахователния пазар, при която инвестициите са насочени в по-голяма степен към оптимизиране на

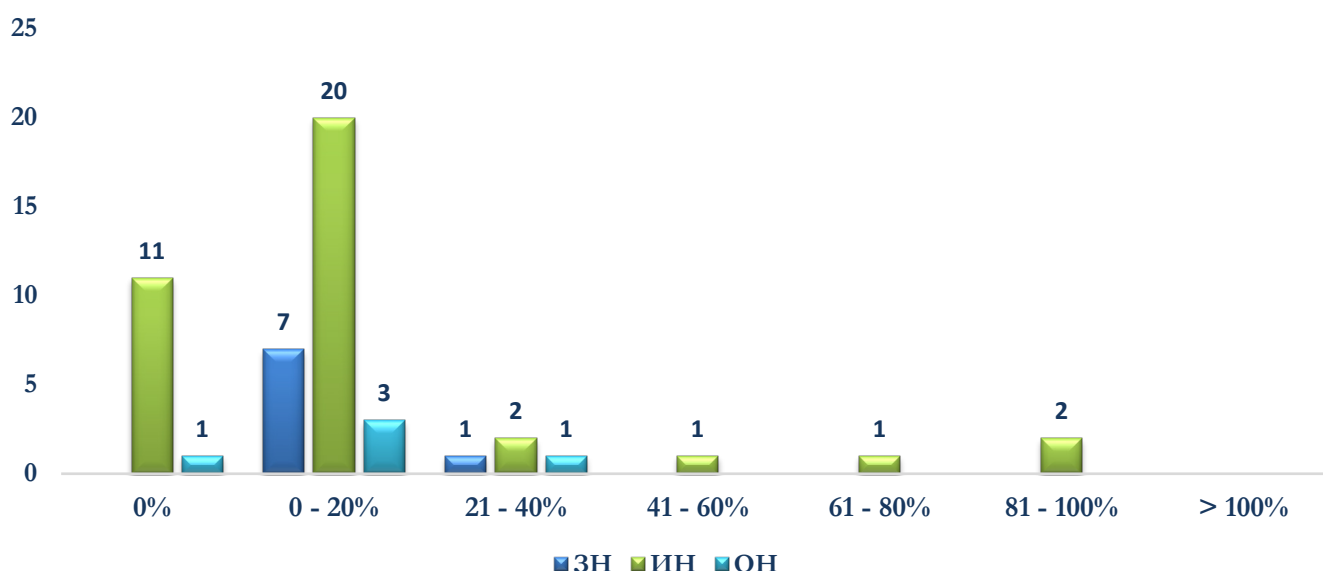
процесите, подобряване на обслужването на клиентите и управление на риска, отколкото към разширяване на пазарния дял.

Дружествата от инвестиционния сектор също поставят най-висок приоритет върху целите „Устойчивост и дългосрочно развитие“ (средна оценка 3.7), „Съответствие с регулаторните изисквания“ (средна оценка 3.7) и „По-добро използване на данни“ (средна оценка 3.6). Това може да се тълкува като индикация, че дружествата възприемат дигитализацията преди всичко като инструмент за повишаване на устойчивостта, ефективността и качеството на предоставяните инвестиционни услуги, както и за осигуряване на съответствие с динамично развиващата се регулаторна рамка. Наблюдаваните резултати вероятно отразяват засиленото въздействие на европейските регулаторни инициативи в областта на цифровите финанси, включително изискванията, свързани с цифровата оперативна устойчивост, използването на технологии и управлението на данните. Същевременно инвестиционният сектор е сред секторите, в които дигиталните канали, автоматизираните процеси и анализът на данни имат все по-съществено значение за предоставянето на услуги, управлението на риска и изпълнението на нормативните изисквания, което вероятно обуславя високата значимост на тези цели. По-ниско приоритизирана е целта „Развитие на нови продукти и услуги“ със средна оценка 3.2, което предполага по-предпазлив подход към иновациите, свързани с разширяване на продуктовото портфолио. Вероятно е разработването и предлагането на нови инвестиционни продукти да е свързано със значителни регулаторни, технологични и пазарни изисквания, както и с необходимостта от предварителна оценка на рисковете и съответствието с приложимата нормативна рамка. Поради това дружествата могат да насочват усилията си приоритетно към модернизиране на съществуващите процеси, повишаване на ефективността и качеството на обслужване, както и към адаптиране към регулаторните промени, преди да предприемат инициативи за съществено разширяване на продуктовото си портфолио.

При осигурителния сектор най-високи оценки получават целите „Съответствие с регулаторните изисквания“ (средна оценка 4.4), „Устойчивост и дългосрочно развитие“ (средна оценка 4.2), „Повишаване на конкурентоспособността“ (средна оценка 4.2) и „Подобряване на обслужването на клиенти“ (средна оценка 4.2). Това показва по-силна ориентация към използване на дигиталните решения за подобряване на пазарната позиция и взаимоотношенията с клиентите. Тези резултати могат да се тълкуват като индикация, че дружествата възприемат дигиталната трансформация преди всичко като средство за гарантиране на нормативното съответствие, повишаване на устойчивостта и ефективността на дейността, както и за подобряване на качеството на предоставяните услуги. Наблюдаваните приоритети вероятно отразяват спецификата на пенсионноосигурителната дейност, която се характеризира с дългосрочен хоризонт на управление на средствата, висока степен на обществено доверие и засилени изисквания по отношение на управлението на риска, защитата на интересите на осигурените лица и надеждността на оперативните процеси. Същевременно високата оценка на целите, свързани с конкурентоспособността и обслужването на клиентите, предполага стремеж към повишаване на качеството, достъпността и дигитализацията на съществуващите услуги, без това да е съпроводено с необходимост от съществени промени в предлаганите продукти. Най-ниско оценена остава целта „Развитие на нови продукти и услуги“ със средна оценка 3.3, което може да се тълкува като проява на по-консервативен подход към продуктите и иновациите. Това би могло да се обясни с обстоятелството, че пенсионноосигурителният сектор функционира в рамките на детайлно регламентирана

нормативна уредба, при която възможностите за разработване на нови продукти са сравнително ограничени. Поради това дружествата насочват усилията си в по-голяма степен към оптимизиране на съществуващите процеси, дигитализиране на обслужването, повишаване на оперативната ефективност и укрепване на доверието на клиентите, отколкото към разширяване на продуктовото портфолио.

ИНВЕСТИЦИИ ВЪВ ФИНАНСОВИ ИНОВАЦИИ ЗА ПОСЛЕДНИТЕ 3 Г.

(Фиг.8)

Данните показват (Фиг.8), че и в трите сектора преобладават дружества, които са заделили до 20% от общите си разходи за развитие на финансови иновации през последните 3 (три) години. Наблюдаваното разпределение на отговорите сочи, че инвестициите във финансови иновации към настоящия момент имат по-скоро еволюционен, отколкото трансформационен характер, като са насочени предимно към поетапно усъвършенстване на съществуващите процеси, технологии и услуги, а не към реализиране на мащабни инвестиционни проекти.

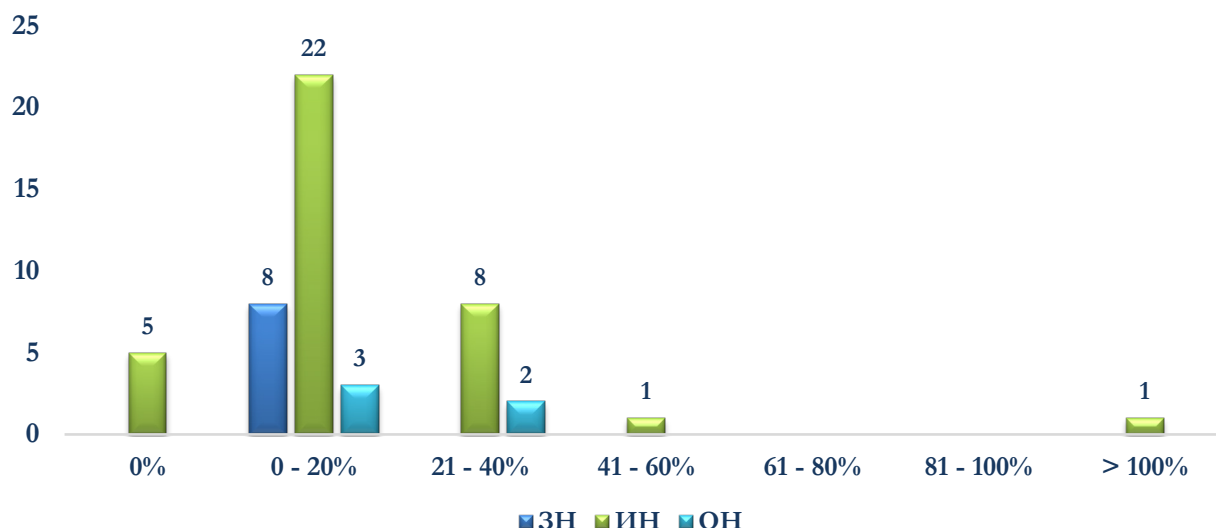
В застрахователния сектор се наблюдава най-голяма концентрация на дружества, инвестирани до 20% от общите си разходи във финансови иновации. Тази тенденция може да бъде свързана с фокуса на дружествата върху инициативи, насочени към повишаване на оперативната ефективност, подобряване на управлението на данните и осигуряване на съответствие с нарастващите регулаторни изисквания.

При инвестиционния сектор, наред със значителния дял дружества, инвестирани до 20% от общите си разходи във финансови иновации, се откроява и сравнително висок дял участници, които не са реализирали подобни инвестиции през разглеждания период. Това може да се разглежда като индикация за различна степен на дигитална зрялост на дружествата, различен мащаб на дейността им или различни инвестиционни стратегии, при които част от участниците вече са реализирали значими технологични инвестиции в предходни периоди или са възприели по-предпазлив подход към нови инвестиции.

В осигурителния сектор също преобладават дружества, които са заделили до 20% от общите си разходи за развитие на финансови иновации. Тази структура на отговорите е в съответствие със спецификата на сектора, характеризиращ се с дългосрочен

инвестиционен хоризонт и висока степен на регулаторна отговорност. В този контекст инвестициите във финансови иновации изглежда са насочени основно към поетапна дигитализация на дейността, повишаване на оперативната ефективност и качеството на обслужване, при запазване на финансовата устойчивост и изпълнение на нормативните изисквания.

ОЧАКВАНИ ИНВЕСТИЦИОННИ РАЗХОДИ ЗА ФИНАНСОВИ ИНОВАЦИИ ПРЕЗ СЛЕДВАЩИТЕ 3 Г.

(Фиг.9)

На въпроса, отправен към поднадзорни на КФН лица относно намеренията им за бъдещи инвестиции във финансови иновации през следващите 3 (три) години, както и относно очаквания им дял от общите разходи, прави впечатление, че дружествата от трите сектора (Фиг.9) са склонни да заделят 0–20% от общите си разходи.

Всички респонденти от застрахователния сектор, участвали в проучването, са посочили този диапазон. Същевременно, 59% от дружествата от инвестиционния сектор и 60% от дружествата от осигурителния сектор също декларират намерение да инвестират в рамките на 0–20% от общите си разходи за финансови иновации през следващите три години.

По-високият диапазон 21–40% е посочен от 22% от дружествата от инвестиционния сектор и 40% от респондентите в осигурителния сектор, които декларират намерение да заделят по-значителен дял от общите си разходи за финансови иновации през същия период.

На поднадзорните на КФН лица е зададен въпрос кои финансови технологии и иновативни бизнес модели използва тяхното дружество, както и какви са основните ползи от тяхното внедряване. За всяка избрана технология или иновативен бизнес модел респондентите имат възможност да посочат една или повече ползи, като същевременно могат да изберат повече от една технология.

ИЗПОЛЗВАТЕ ЛИ ФИНАНСОВИ ИНОВАЦИИ

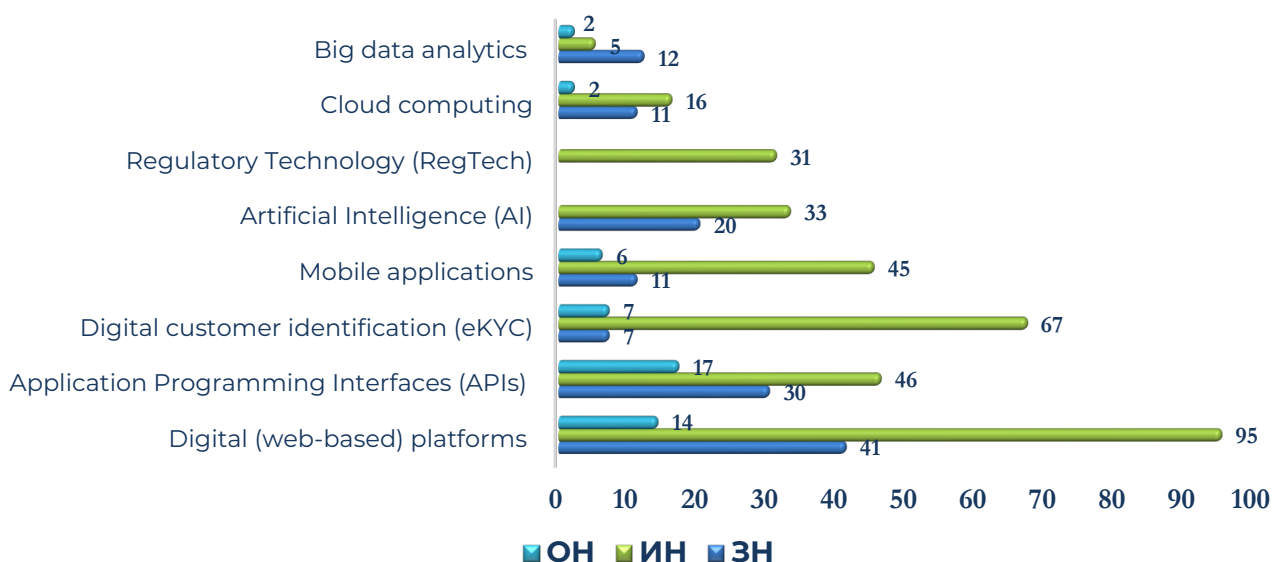
Технологии

- ☑ Digital (web-based) platforms
- ☑ Mobile applications
- ☑ Application Programming Interfaces (API)
- ☑ Chatbots and virtual assistants
- ☑ Natural Language Processing (NLP)
- ☑ Robo-advisory services
- ☑ Cloud computing
- ☑ Machine Learning
- ☑ Artificial Intelligence (AI)
- ☑ Distributed Ledger Technology (DLT)/ Blockchain
- ☑ Biometrics (eID)
- ☑ Big data analytics
- ☑ Augmented Reality (AR) / Virtual Reality (
- ☑ Digital customer identification (eKYC)
- ☑ Regulatory Technology (RegTech)
- ☑ Smart contracts
- ☑ Crypto-assets
- ☑ Cryptography

Очаквани ползи

- ☑ Подобряване на вътрешните процеси
- ☑ Подобро вземане на решения
- ☑ Предвиждане на бъдещи тенденции
- ☑ Намаляване на разходите
- ☑ Привличане на повече клиенти и разширяване на пазарния дял
- ☑ Подобряване на клиентското изживяване
- ☑ Разработване на нови продукти и услуги
- ☑ Бърз анализ на големи обеми данни
- ☑ Автоматизация на процеси
- ☑ Подобряване на управлението на риска
- ☑ Намаляване на измами и оперативен риск
- ☑ Повишаване на конкурентоспособността
- ☑ Подобряване на нормативното съответствие

НАЙ-ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИ ФИНАНСОВИ ТЕХНОЛОГИИ ПО СЕКТОРИ

(Фиг.10)

В застрахователния сектор най-често посочваните технологии са дигиталните (уеб-базирани) платформи (41 посочвания), интерфейсите за програмно приложение (APIs) (30 посочвания) и изкуственият интелект (20 посочвания). Те се свързват основно с

подобряване на вътрешните процеси, автоматизация на дейностите, подобряване на клиентското изживяване, намаляване на разходите и бърз анализ на големи обеми данни.

В инвестиционния сектор се открояват дигиталните (уеб-базирани) платформи (95 посочвания), дигиталната идентификация на клиенти (еKYC) (67 посочвания) и интерфейсите за програмно приложение (APIs) (46 посочвания). Според респондентите тези технологии допринасят предимно за подобряване на вътрешните процеси, привличане на повече клиенти, подобряване на клиентското изживяване и автоматизация на процесите.

В осигурителния сектор най-често посочваните технологии са интерфейсите за програмно приложение (APIs) (17 посочвания), дигиталните (уеб-базирани) платформи (14 посочвания) и дигиталната идентификация на клиенти (еKYC) (7 посочвания). Основните ползи, които респондентите свързват с тях, са автоматизация и оптимизиране на процесите, подобряване на клиентското изживяване, бърз анализ на големи бази данни и намаляване на разходите.

Анкетираните дружества от трите сектора – застрахователен, инвестиционен и осигурителен посочват като най-използвани следните технологии: дигитални (уеб-базирани) платформи (Digital web-based platforms) (150 посочвания), интерфейси за програмно приложение (Application Programming Interfaces (APIs)) (93 посочвания), дигитална идентификация на клиенти (Digital customer identification (еKYC)) (81 посочвания), мобилни приложения (Mobile applications) (62 посочвания), изкуствен интелект (Artificial Intelligence (AI)) (53 посочвания), регулаторни технологии (Regulatory Technology (RegTech)) (31 посочвания), облачни технологии (Cloud computing) (29 посочвания), анализ на големи база данни (Big data analytics) (19 посочвания). Основните ползи, които анкетираните дружества свързват с внедряването на тези технологии, са представени на (Фиг.11).

Технология	Клиентско изживяване	Нови клиенти	Решения	Разходи	Вътрешни процеси	Автоматизация	Анализ на данни	Съответствие
Digital platforms								
Mobile applications								
APIs								
AI								
Cloud computing								
Big data analytics								
eKYC								
RegTech								

(Фиг.11)

Резултатите от проучването показват, че внедряването на технологии в небанковия финансов сектор е концентрирано основно върху решения, които подпомагат дигитализацията на взаимодействието с клиентите, автоматизацията на бизнес процесите и интеграцията между информационните системи. Най-широко приложение намират дигиталните уеб-базирани платформи, интерфейсите за програмно приложение (API), дигиталната идентификация на клиенти (еKYC) и мобилните приложения, което очертава

тенденция към развитие на дигитални канали за предоставяне на финансови услуги и повишаване на оперативната ефективност.

Същевременно сравнително по-ограниченото използване на технологии като изкуствен интелект, регулаторни технологии (RegTech), облачни технологии и анализ на големи масиви от данни може да се разглежда като индикация, че внедряването на по-сложни технологични решения все още се намира на по-ранен етап на развитие. Това вероятно се обуславя от необходимостта от значителни инвестиции, наличие на специализирана експертиза, интегриране с действащите информационни системи и адаптиране към приложимите регулаторни изисквания.

Като цяло резултатите очертават постепенен и последователен процес на дигитална трансформация, при който дружествата приоритизират технологии с непосредствен принос за подобряване на клиентското обслужване, повишаване на ефективността на вътрешните процеси и изпълнение на регулаторните изисквания, като внедряването на по-иновативни технологии се развива по-етапно.

Логично, респондентите от трите сектора – застрахователен, инвестиционен и осигурителен – след посочените най-често използвани технологии в процеса на дейността им, определят и рисковете, които пораждат новите технологии и иновативните бизнес модели за тях, включително степента, в която тези рискове влияят върху стратегията за развитие и текущата им дейност (0 = не е приложимо; 5 = много приложимо).

На база на изчислените среднопретеглени стойности е анализирана възприетата значимост на рисковете в трите сектора – застрахователен, инвестиционен и осигурителен. Резултатите са допълнително класирани и визуализирани с цел идентифициране на най-съществените рискови фактори и различията между отделните сектори.

ВЛИЯНИЕ НА РИСКОВЕТЕ ОТ НОВИ ТЕХНОЛОГИИ И БИЗНЕС МОДЕЛИ ВЪРХУ ДЕЙНОСТТА И СТРАТЕГИЯТА

(Фиг.12)

Среднопретеглените оценки (Фиг.12) показват, че възприятието за значимостта на рисковете, свързани с финансовите иновации, се различава съществено между отделните сектори на финансовия пазар.

В сектора на застраховането най-високо се оценяват организационните и човешките фактори (среднопретеглена оценка 3,75), следвани от риска, свързан с киберсигурността и защитата на данните (3,13). На трето място се нарежда рискът от зависимост от трети страни (2,88), което показва, че дружествата в този сектор отдават най-голямо значение на наличието на квалифицирани кадри, информационната сигурност и зависимостта от външни доставчици.

Най-ниско оценени са рискът от конфликт на интереси (1,38), рискът от несправедливо третиране на клиенти (1,50) и рисковете, свързани с некоректни продажби (1,50), което показва ниска степен на възприемане на тези аспекти като значими последици от внедряването на финансови иновации.

Резултатите за инвестиционния сектор показват, че най-високо оценен риск е рискът, свързан с киберсигурността и защитата на данните (3,00), следван от риска от увеличен конкурентен натиск (2,50) и риска от зависимост от трети страни (2,49). Това показва, че в този сектор основните предизвикателства са свързани предимно с пазарната динамика, конкуренцията и технологичната сигурност.

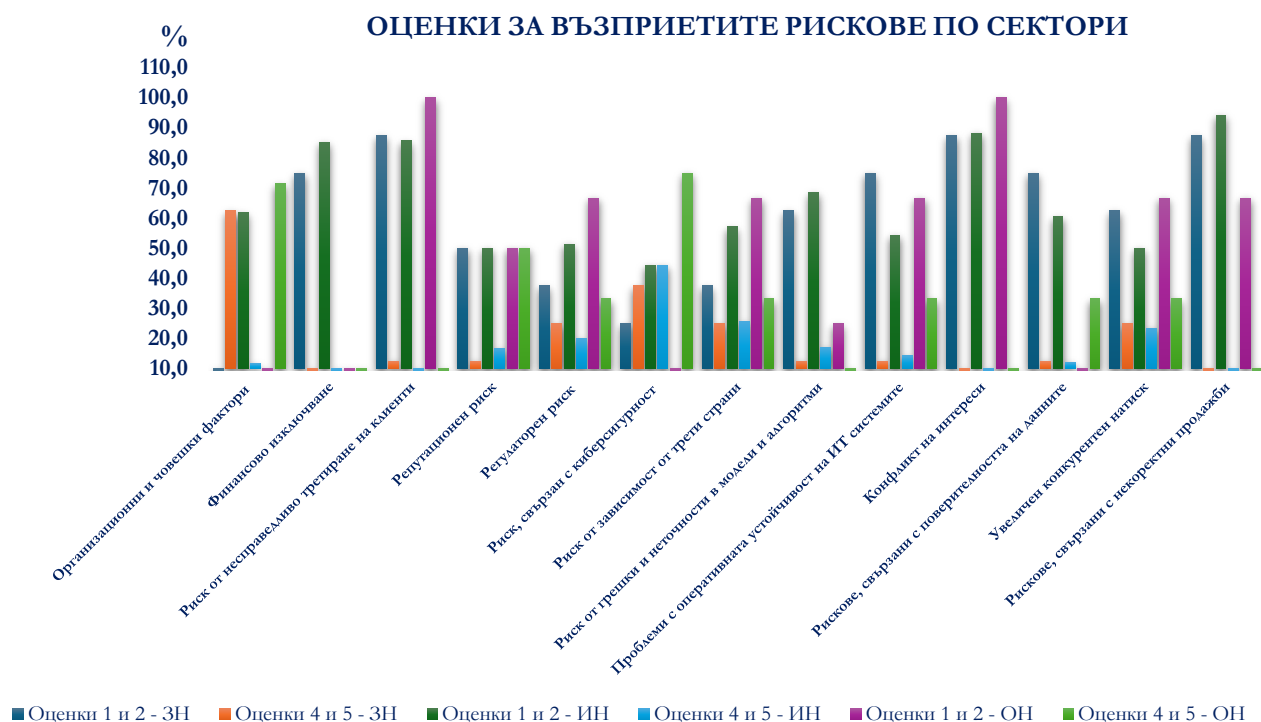
От гледна точка на технологичните и оперативните рискове оценките остават сравнително умерени. Рисковете, свързани с киберсигурност и защита на данните (3,00), както и с оперативната устойчивост на ИТ системите (2,40), показват, че дигитализацията се възприема като значим, но не доминиращ риск. По-ниски оценки получават рисковете, свързани с конфликт на интереси (1,32) и некоректни продажби (1,32), което показва ограничено възприемане на тези аспекти като пряка последица от иновациите.

При дружествата от осигурителния сектор се наблюдава по-високо общо ниво на възприемане на риска, особено по отношение на технологичните и информационните аспекти.

Най-високо оценени са рисковете, свързани с киберсигурността и защитата на данните (4,00), както и рисковете, свързани с поверителността на данните (3,67). Това ясно показва, че за този сектор информационната сигурност е ключов проблем, свързан с внедряването на нови технологии и дигитални бизнес модели.

Също така сравнително високи стойности получават организационните и човешките фактори (4,29) и репутационният риск (3,00), което показва, че технологичната трансформация оказва съществено влияние както върху вътрешната организация, така и върху доверието на клиентите.

По-ниски оценки се наблюдават при риска от конфликт на интереси (1,00) и риска от несправедливо третиране на клиенти (1,25), което показва, че тези рискове към момента не се възприемат като съществени в този сектор.

(Фиг.13)

При анализ на възприятието за зависимостта между отделните рискове и секторите на анкетираните дружества могат следват изводите: организационните и човешките фактори получават висок дял на оценки 4–5 в застрахователния (62,5%) и осигурителния сектор (71,4%), докато при инвестиционния сектор преобладават ниските оценки (61,8%).

Киберсигурността и защитата на данните е единственият риск, при който високите оценки са значителни и в трите анкетирувани сектора, като са най-високи при осигурителния сектор (75%), следвани от инвестиционния сектор (44,4%) и застрахователния сектор (37,5%).

Финансовото изключване, конфликтът на интереси и рисковете, свързани с некоректни продажби се възприемат като по-слабо значими, тъй като преобладават ниските оценки, а високите оценки са минимални или липсват.

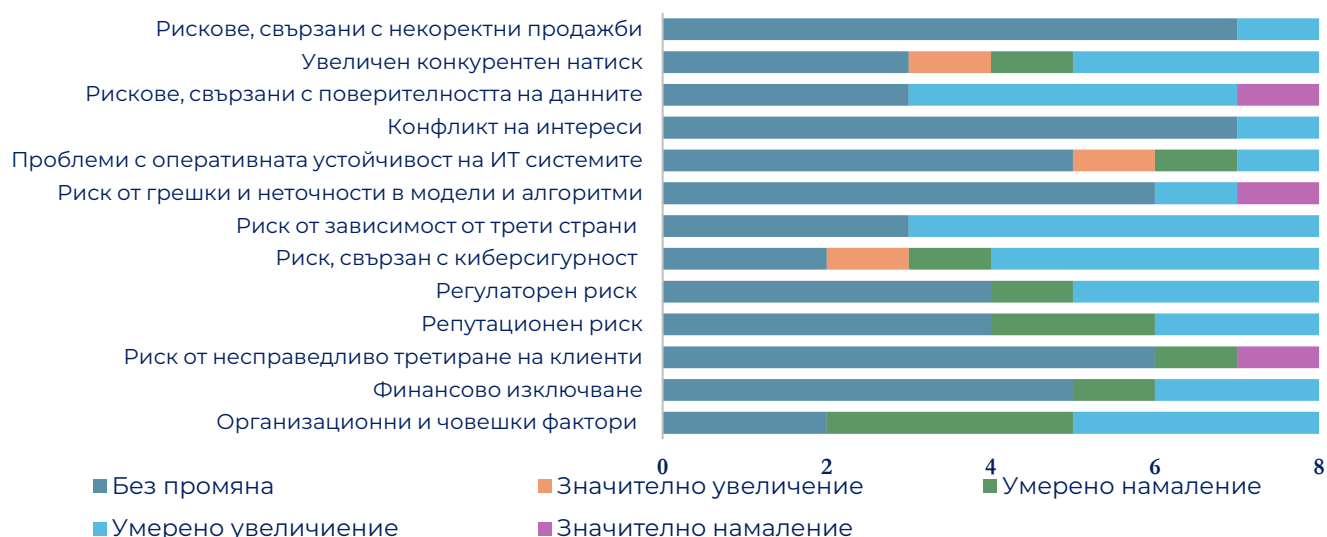
При репутационния риск се наблюдават различия между секторите – докато при застрахователния сектор и инвестиционния сектор преобладават ниските оценки, при осигурителния сектор рискът е оценен еднакво често като нисък и като висок (по 50%).

Регулаторният риск, зависимостта от трети страни и увеличеният конкурентен натиск получават по-балансиран оценки, което може да се обясни с вече установените механизми за управление на тези рискове, както и с наличието на сравнително развита регулаторна рамка, докато технологичните рискове се развиват динамично и изискват непрекъснато адаптиране на организационните, техническите и надзорните практики.

Относно очакванията на индустрията за влиянието на рисковете, породени от нови технологии върху стратегията за развитие и текущата дейност на дружествата, резултатите от застрахователния сектор (Фиг.14) показват, че преобладаващата част от тях очакват влиянието да остане без съществена промяна. От общо 104 оценки, 57 (54,8%) са „без промяна“, следвани от 30 оценки (28,8%) за „умерено увеличение“. Значително увеличение на влиянието се очаква само в 3 случая (2,9%), основно при рисковете, свързани с киберсигурността, конкурентния натиск и оперативната устойчивост на ИТ системите. Същевременно 11 оценки (10,6%) са за умерено намаление, а 3 (2,9%) – за значително намаление. Резултатите показват, че макар дружествата да не очакват съществена промяна

в общия рисков профил, се наблюдава тенденция към повишаване на значимостта на технологичните и оперативните рискове, което предполага необходимост от продължаващи инвестиции в дигитализация, киберсигурност и повишаване на оперативната устойчивост.

ВЛИЯНИЕ НА РИСКОВЕТЕ ВЪРХУ ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН СЕКТОР

(Фиг.14)

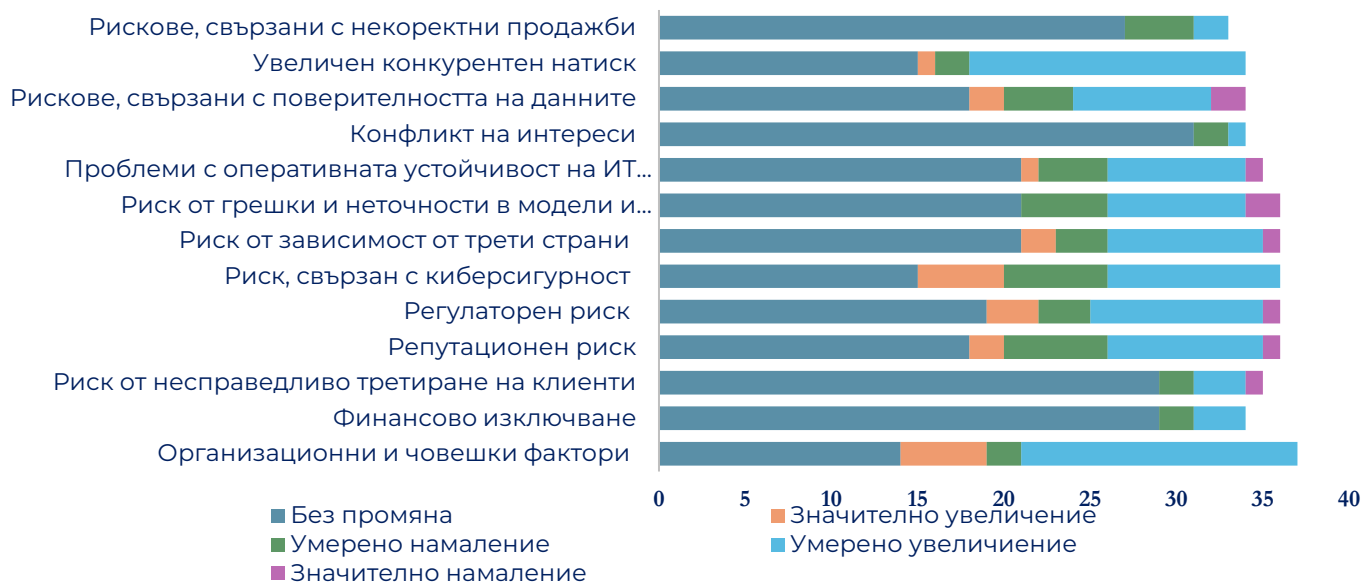
Резултатите от проучването сред дружествата от инвестиционния сектор (Фиг.15) показват, че и в този сектор преобладават очакванията влиянието на рисковете, породени от новите технологии и иновативните бизнес модели, да остане без съществена промяна през следващите 3 (три) години. От общо 456 оценки 278 (61%) са „без промяна“, следвани от 103 оценки (22,6%) за „умерено увеличение“. Умерено намаление на влиянието е отчетено при 45 оценки (9,9%), докато значително увеличение и значително намаление са посочени съответно в 21 (4,6%) и 9 случая (2,0%).

Преобладаващите очаквания за запазване на настоящото равнище на въздействие на рисковете могат да се разглеждат като индикация, че дружествата вече са въвели подходящи организационни и контролни механизми за управление на рисковете, свързани с внедряването на нови технологии. Същевременно отчетените очаквания за умерено нарастване на отделни категории рискове вероятно отразяват динамичното развитие на цифровите технологии, увеличаващата се зависимост от цифровата инфраструктура и външни доставчици на ИКТ услуги, както и нарастващата сложност на киберзаплахите. Това очертава необходимостта дружествата да продължат да адаптират своите стратегии за управление на риска и да инвестират в повишаване на цифровата оперативна устойчивост в съответствие с развитието на технологичната и регулаторната среда.

По отношение на отделните рискови категории, най-изразени очаквания за умерено или значително увеличение се наблюдават при организационните и човешките фактори, киберсигурността и увеличения конкурентен натиск, което отразява нарастващото значение на дигиталната трансформация и технологичните промени за инвестиционния сектор. В същото време рисковете, свързани с финансовото изключване, несправедливото

третиране на клиенти, конфликта на интереси и некоректните продажби, преобладаващо се оценяват като непроменени.

ВЛИЯНИЕ НА РИСКОВЕТЕ ВЪРХУ ИНВЕСТИЦИОННИЯ СЕКТОР

(Фиг.15)

Резултатите от проучването сред дружествата от осигурителния сектор (Фиг.16) показват по-балансиран очаквания относно развитието на рисковете, породени от новите технологии и иновативните бизнес модели, през следващите 3 (три) години. От общо 44 оценки 19 (43,2%) са „без промяна“, следвани от 15 оценки (34,1%) за „умерено увеличение“. Умерено намаление на влиянието е отчетено при 6 оценки (13,6%), а значително увеличение – при 4 оценки (9,1%). Не са отчетени оценки за значително намаление.

По отношение на отделните рискови категории най-силно изразени очаквания за увеличение на влиянието се наблюдават при организационните и човешките фактори, рисковете, свързани с киберсигурността, зависимостта от трети страни и увеличения конкурентен натиск. Прави впечатление, че при конкурентния натиск всички респонденти очакват умерено увеличение на влиянието му през следващите 3 (три) години. Същевременно рисковете, свързани с финансовото изключване, конфликтът на интереси и некоректните продажби, преобладаващо се оценяват като такива, чието влияние ще остане без съществена промяна.

ВЛИЯНИЕ НА РИСКОВЕТЕ ВЪРХУ ОСИГУРИТЕЛНИЯ СЕКТОР

(Фиг.16)

Анкетираните дружества от трите сектора (Фиг.17) са попитани кои са основните пречки пред внедряването на нови технологии и иновации, каква е степента на тяхното въздействие върху дейността на дружеството към настоящия момент и как очакват те да се развият през следващите 3 (три) години. Оценката е извършена по петстепенна скала, където 0 означава „не е приложимо“, а 5 – „много приложимо“.

Анализът на получените резултати показва, че сред най-съществените пречки пред внедряването на нови технологии и иновации се открояват недостигът на квалифицирани човешки ресурси и интеграцията на новите технологии със съществуващите ИТ системи се оценяват като едни от най-съществените пречки, като преобладават оценки 4 и 5 и сред трите анкетирувани сектора.

Регулаторните изисквания също представляват значимо предизвикателство, особено за дружествата от застрахователния сектор, докато при инвестиционния сектор мненията са по-разнопосочни.

Недостатъчното финансиране се възприема като умерено значима пречка, като преобладават оценки 3 и 4.

Културните и организационните бариери получават сравнително ниски оценки и не се възприемат като основен фактор, възпрепятстващ внедряването на иновации.

Ограниченият достъп до данни и липсата на стандарти за данни и API оказват умерено влияние, като тяхната значимост варира между отделните сектори.

ПРЕЧКИ ЗА ВНЕДРЯВАНЕ НА ТЕХНОЛОГИЧНИ ИНОВАЦИИ

(Фиг.17)

По отношение степента на въздействие на основните пречки върху дейността на дружествата от трите сектора, поднадзорни на КФН лица, резултатите показват (Фиг.18), че най-силно влияние оказват недостигът на квалифицирани човешки ресурси и умения и интеграцията на новите технологии със съществуващите ИТ системи. И при двата фактора преобладават оценки 4 и 5, което показва, че те се възприемат като ключови предизвикателства пред успешното внедряване на технологични иновации.

Регулаторните пречки също оказват съществено въздействие върху бизнеса, като оценките се различават между отделните сектори. Докато дружествата от застрахователния сектор ги определят като фактор със сравнително високо влияние, при инвестиционния сектор преобладават по-ниски оценки, което предполага по-различна степен на регулаторен натиск в зависимост от спецификата на дейността.

Недостатъчното финансиране се оценява като фактор с умерено въздействие върху бизнеса. При повечето дружества преобладават средните оценки, което показва, че макар финансовите ограничения да съществуват, те не представляват водещо препятствие за всички участници на пазара.

От своя страна ограниченият достъп до данни и липсата на стандарти за данни и API също се възприемат като фактори с по-скоро умерено въздействие, като оценките варират между отделните сектори и отразяват различната степен на дигитализация и използване на външни информационни източници.

Най-слабо въздействие върху бизнеса оказват културните и организационните бариери, които получават предимно ниски оценки.

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПРЕЧКИТЕ ВЪРХУ БИЗНЕСА

(Фиг.18)

Очакванията на анкетираните дружества показват (Фиг.19), че през следващите 3 (три) години повечето от разглежданите пречки ще запазят относително стабилно значение, като за всички категории преобладават отговорите „Без промяна“. Най-голяма вероятност за увеличение се наблюдава при недостига на квалифицирани човешки ресурси и умения, както и при интеграцията на новите технологии със съществуващите ИТ системи. От друга страна, културните и организационните бариери, както и ограниченият достъп до данни, се очаква да останат относително непроменени.

ПРЕЧКИ ПРИ ВНЕДРЯВАНЕТО НА НОВИ ТЕХНОЛОГИИ И ИНОВАЦИИ ПО СЕКТОРИ (%)

(Фиг.19)

В рамките на проучването на респондентите от трите сектора е поставен въпрос дали възлагат на трети страни (outsourcing) дейности, свързани с разработването или внедряването на нови технологии в дружеството. Резултатите показват (Фиг.20), че аутсорсингът е широко използвана практика и в трите сектора, като преобладава възлагането на конкретни ИТ дейности, а не цялостното им изнасяне към външни изпълнители.

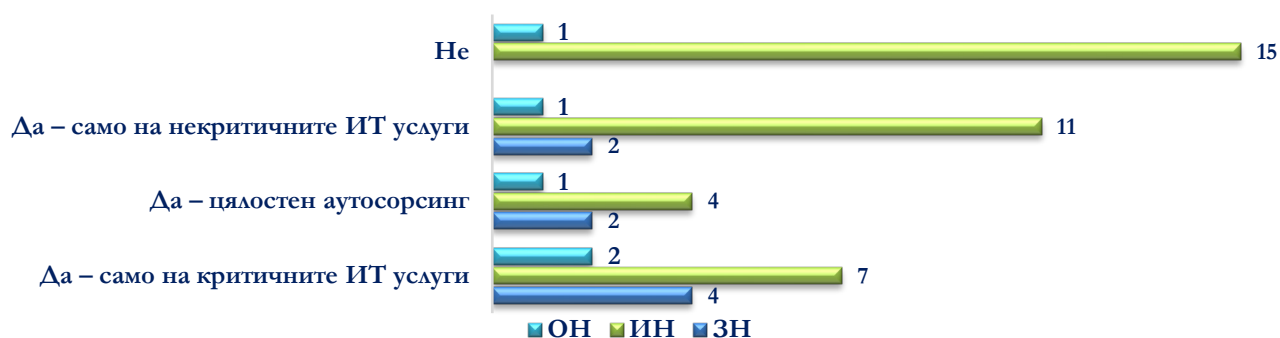
В застрахователния сектор всички анкетирани дружества използват аутсорсинг, като най-често възлагат критични ИТ услуги (4 дружества), следвани от цялостен аутсорсинг (2 дружества) и възлагане на некритични ИТ услуги (2 дружества). Нито едно дружество не посочва, че не използва аутсорсинг.

В инвестиционния сектор се наблюдава по-голямо разнообразие в прилаганите модели. Най-голям дял от дружествата (15) не възлагат на трети страни дейности, свързани с разработването или внедряването на нови технологии. Сред използващите аутсорсинг най-разпространено е възлагането на некритични ИТ услуги (11 дружества), следвано от критични ИТ услуги (7 дружества) и цялостен аутсорсинг (4 дружества).

В осигурителния сектор преобладава използването на аутсорсинг, като 2 (две) дружества възлагат критични ИТ услуги, 1 (едно) дружество – цялостен аутсорсинг, а 1(едно) – само некритични ИТ услуги. Само 1 (едно) дружество посочва, че не използва аутсорсинг.

Широкото използване на аутсорсинг в трите сектора може да се свърже с нарастващата сложност на технологичните решения и необходимостта от достъп до специализирана експертиза, която не винаги е налична в рамките на дружествата. Възлагането на ИТ дейности на външни изпълнители предоставя възможност за по-бързо внедряване на нови технологии, оптимизиране на разходите и използване на специализирани знания в области като киберсигурност, облачни услуги, разработване на софтуер и управление на ИТ инфраструктура. В същото време преобладаването на възлагането на отделни критични или некритични ИТ услуги, вместо на цялостен аутсорсинг, показва стремеж на дружествата да запазят контрола върху ключовите бизнес процеси и критичните функции, като същевременно използват външни ресурси за дейности, изискващи специфични технически компетентности. Наблюдаваните различия между секторите могат да бъдат свързани както с различния мащаб и степен на дигитализация на дружествата, така и със спецификата на техните бизнес модели и приложимите регулаторни изисквания.

OUTSOURCING ЗА РАЗРАБОТВАНЕ ИЛИ ВНЕДРЯВАНЕ НА НОВИ ТЕХНОЛОГИИ

(Фиг.20)

Анкетираните дружества от трите сектора са попитани дали поддържат търговски отношения с големи технологични компании (BigTech) при предоставянето на различни видове услуги, както и дали планират да развият такива отношения през следващите 3 (три) години.

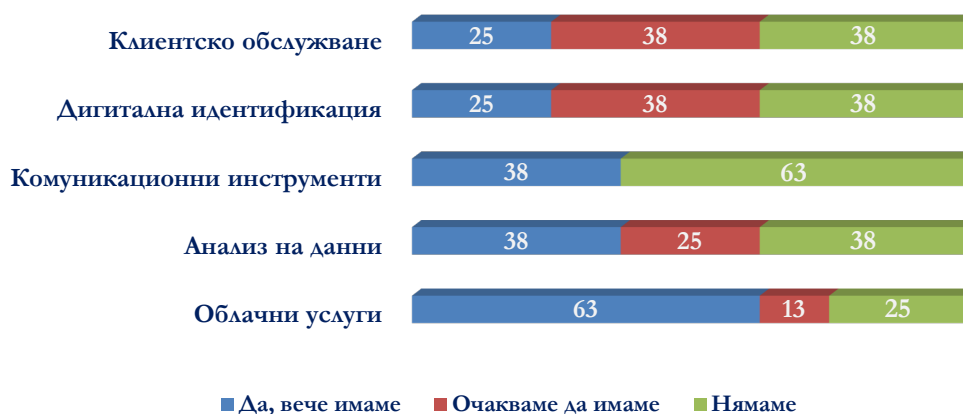
Резултатите показват (Фиг.21), че към момента най-разпространени са търговските отношения, свързани с услугите за облачни изчисления, като 34% от анкетираните дружества вече използват такива услуги. Следват инструментите и каналите за комуникация (29%) и услугите за дигитална идентификация (23%). Значително по-нисък е делът на дружествата, които вече използват услуги за анализ на данни, включително решения с изкуствен интелект (14%), както и инструменти за клиентско обслужване (8%).

ТЪРГОВСКИ ОТНОШЕНИЯ С BIG TECH ПО ВИД УСЛУГА (%)

(Фиг.21)

ТЪРГОВСКИ ОТНОШЕНИЯ С BIG TECH В ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН СЕКТОР (%)

(Фиг.22)

Резултатите от проучването показват (Фиг.22), че при дружествата от застрахователния сектор най-развити са търговските отношения с големи технологични компании в областта на услугите за облачни изчисления, като приблизително 63% от

дружествата вече използват такива услуги. Едва 13% планират да ги внедрят през следващите 3 (три) години, което показва, че за голяма част от дружествата тези решения вече са интегрирани в дейността им.

При услугите за анализ на данни и инструментите и каналите за комуникация 38% от дружествата вече поддържат търговски отношения с BigTech компании. Докато при анализа на данни, 25% от дружествата планират бъдещо развитие, при комуникационните инструменти не се наблюдават дружества, които възнамеряват да внедрят такива решения през следващите 3 (три) години. В същото време 63% от дружествата не планират да развиват отношения в тази област.

При услугите за дигитална идентификация и инструментите за клиентско обслужване една четвърт от дружествата вече използват такива решения, а 38% планират тяхното внедряване през следващите 3 (три) години.

ТЪРГОВСКИ ОТНОШЕНИЯ С BIG TECH В ИНВЕСТИЦИОНЕН СЕКТОР (%)

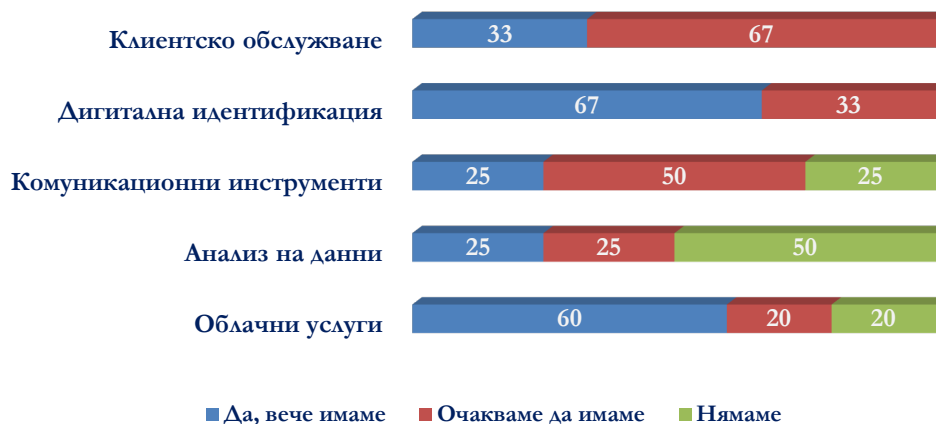
(Фиг.23)

При дружествата от инвестиционния сектор (Фиг.23) най-разпространени към момента са търговските отношения с големи технологични компании при инструментите и каналите за комуникация, като 27% от дружествата вече използват такива решения. Следват услугите за облачни изчисления, при които 24% от дружествата вече имат изградени отношения с BigTech компании.

По отношение на бъдещото развитие най-голям интерес се наблюдава към услугите за анализ на данни, включително решения, базирани на изкуствен интелект, като 49% от дружествата очакват да развият такива отношения през следващите 3 (три) години. Значителен потенциал за развитие се наблюдава и при инструментите за клиентско обслужване (46%) и дигиталната идентификация (35%).

Към момента най-слабо внедрени са решенията за клиентско обслужване, използвани от едва 3% от дружествата, но тази област се характеризира с висок потенциал за бъдещо развитие, предвид значителния дял на дружествата, които планират внедряване. Аналогична тенденция се наблюдава и при услугите за анализ на данни, където настоящото използване е ограничено (8%), но интересът към бъдещо развитие е най-висок сред всички разглеждани услуги.

ТЪРГОВСКИ ОТНОШЕНИЯ С BIG TECH В ОСИГУРИТЕЛЕН СЕКТОР (%)

(Фиг.24)

При дружествата от осигурителния сектор, участвали в проучването, (Фиг.24) се наблюдава сравнително висока степен на внедряване на някои технологични решения, свързани с BigTech компании. Най-широко разпространени са услугите за дигитална идентификация, които вече се използват от 67% от дружествата, както и услугите за облачни изчисления, внедрени от 60% от дружествата.

При инструментите за клиентско обслужване текущото използване е по-ограничено (33%), но се наблюдава най-висок потенциал за бъдещо развитие – 67% от дружествата очакват да внедрят такива решения през следващите 3 (три) години. Подобна тенденция се наблюдава и при комуникационните инструменти, при които 50% от дружествата планират бъдещо развитие.

По отношение на услугите за анализ на данни, включително решения с изкуствен интелект, настоящото използване остава ограничено (25%), като същият дял от дружествата планира внедряване през следващите 3 (три) години. Половината от дружествата не предвиждат развитие в тази област.

**ОЧАКВАНО РАЗВИТИЕ (СЛЕД 3 Г.) НА ТЪРГОВСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ
С BIG TECH ПО СЕКТОРИ ПРИ УСЛУГИТЕ ЗА:**

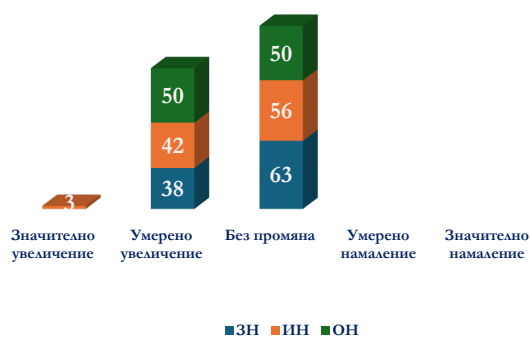
ОБЛАЧНИ ИЗЧИСЛЕНИЯ (%)

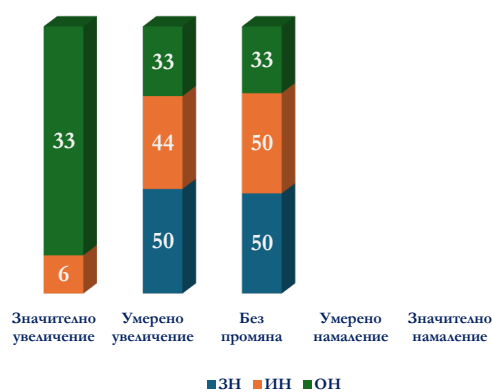
АНАЛИЗ НА ДАННИ (%)

КОМУНИКАЦИОННИ ИНСТРУМЕНТИ (%)

ДИГИТАЛНА ИДЕНТИФИКАЦИЯ (%)

КЛИЕНТСКО ОБСЛУЖВАНЕ (%)

(Фиг.25)

Очакванията на анкетираните дружества от трите сектора (Фиг.25) са търговските отношения с BigTech компаниите през следващите 3 (три) години да останат предимно без промяна или да се разширят умерено. Най-високи очаквания за увеличение се наблюдават при услугите за анализ на данни, дигиталната идентификация и инструментите за клиентско обслужване, докато очакванията за намаление са единични. По сектори дружествата от инвестиционния сектор отчитат най-силни очаквания за разширяване на сътрудничеството, докато при застрахователните и сигурителните дружества преобладават очакванията за запазване на настоящото ниво на търговските отношения.

Резултатите от проучването могат да бъдат свързани с различната степен на дигитализация на дружествата и спецификата на осъществяваната от тях дейност. По-високото ниво на внедряване на услуги за облачни изчисления, дигитална идентификация и комуникационни инструменти показва, че тези технологии вече са се утвърдили като основни елементи на цифровата инфраструктура и предоставянето на финансови услуги. Същевременно, по-ограниченото използване на решения за анализ на данни, включително изкуствен интелект, и на инструменти за клиентско обслужване може да бъде обяснено с необходимостта от по-значителни инвестиции, наличие на специализирана експертиза, интегриране със съществуващите информационни системи и адаптиране към развиващата се регулаторна рамка. По-високите очаквания за разширяване на сътрудничеството с BigTech компаниите в инвестиционния сектор могат да се свържат с по-динамичния характер на сектора, по-високата степен на технологична конкуренция и засиленото използване на цифрови канали за предоставяне на услуги. От друга страна, преобладаващите очаквания за запазване на настоящото ниво на търговските отношения в застрахователния и осигурителния сектор могат да се разглеждат като индикация, че дружествата вече са внедрили ключови технологични решения в области като облачните услуги и дигиталната идентификация и през следващите години ще насочат усилията си по-скоро към тяхното надграждане, оптимизиране и интегриране в съществуващите бизнес процеси, отколкото към съществено разширяване на партньорствата с големи технологични компании.

Във връзка с горния въпрос анкетираните дружества от трите сектора са запитани дали са предприели мерки за информационна сигурност, свързани със специфичните уязвимости и рискове, произтичащи от внедряването на нови технологии и иновативни бизнес модели, включително техники за предотвратяване, откриване и реакция при кибератаки.

Анализът на получените отговори показва (Фиг.26), че в трите сектора преобладава активното прилагане на мерки за информационна сигурност, насочени към управление на рисковете, свързани с новите технологии и иновативните бизнес модели. От общо 50 отговора, 32 (64%) посочват, че мерките вече са въведени и се прилагат активно, докато 6 (12%) дружества са в процес на внедряване, а 5 (10%) планират въвеждане в краткосрочен план (до 12 месеца). Само 7 (14%) дружества от инвестиционния сектор са заявили, че не са предприели такива мерки.

При дружествата от застрахователния сектор се наблюдава високо ниво на зрялост по отношение на информационната сигурност. Преобладаващата част от дружествата вече са внедрили комплексни технически и организационни мерки, включително решения за

защита на крайните устройства (EDR)³, мрежова сигурност (IPS, firewall, VPN)⁴, мониторинг на трафика, SIEM/SOC решения, защита на електронна поща и уеб приложения, както и механизми за архивиране и възстановяване на данни. Част от организациите са надградили средата с по-напреднали технологии като DLP⁵, SOAR⁶, IAM⁷ (Entra ID/Active Directory), CIS benchmark⁸ конфигурации и централизирано управление на сигурността, като се осигурява непрекъснат мониторинг и реакция при инциденти.

Един от респондентите е в процес на внедряване на допълнителни мерки, като основният фокус е върху разширяване на защитата чрез EDR и IPS решения и провеждане на регулярни тестове за уязвимости.

При дружествата от инвестиционния сектор се наблюдава разнородно ниво на зрялост по отношение на информационната и киберсигурност – от напълно изградени и комплексни системи до организации в начален или планиращ етап. Част от дружествата вече прилагат цялостни рамки за киберсигурност, включващи мерки като IAM, криптиране на данни, мрежова сигурност (Next Generation Firewall⁹, Zero Trust¹⁰), мониторинг и логване, резервни копия, BCP¹¹/DRP¹², тестове за уязвимости и penetration testing¹³, както и организационни структури за управление на ИКТ риска¹⁴ и обучения на персонала.

Друга част от респондентите разчитат основно на стандартни защитни мерки (антивирусна защита, firewalls, контрол на достъпа и архивиране) или на външни доставчици и

групови политики, като не използват активно нови технологии и не планират съществени допълнителни мерки.

Същевременно има и дружества в процес на разширяване на сигурността, които планират внедряване на допълнителни защитни решения (вкл. интелигентни firewalls), назначаване на специалисти и провеждане на независими одити с цел повишаване на киберустойчивостта.

При дружествата от осигурителния сектор се наблюдава много висока степен на зрялост по отношение на информационната и киберсигурност. Дружествата са част от международни групи и прилагат унифицирани политики, стандарти и технологии, съобразени с добрите международни практики и изискванията на ISO/IEC 27001:2022¹⁵. Въведен е цялостен и интегриран модел за киберсигурност, включващ управление на

---

³ EDR (Endpoint Detection and Response) – технология за откриване и реагиране при киберзаплахи към крайни устройства

⁴ IPS (Intrusion Prevention System) – система за предотвратяване на прониквания; Firewall – защитна стена; VPN – виртуална частна мрежа

VPN (Virtual Private Network) – виртуална частна мрежа

Firewall (защитна стена) – технология за контрол и филтриране на мрежовия трафик с цел предотвратяване на неоторизиран достъп

⁵ DLP (Data Loss Prevention) - защита от изтичане и неоторизирано използване на данни

⁶ SOAR (Security Orchestration, Automation and Response) - автоматизиране и координиране на реакцията при киберинциденти

⁷ IAM (Identity and Access Management) - управление на идентичности и права за достъп

⁸ CIS Benchmark - препоръчителни стандарти и настройки за сигурна конфигурация

⁹ Next Generation Firewall (NGFW) - защитна стена с разширени функции за анализ и блокиране на заплахи

¹⁰ Zero Trust - модел за сигурност, основан на принципа „не се доверявай по подразбиране“

¹¹ BCP - план за непрекъсваемост на дейността

¹² DRP - план за възстановяване на системите след сериозен инцидент

¹³ Penetration Testing - симулирана кибератака за проверка на сигурността

¹⁴ ИКТ риск - управление на рисковете, свързани с информационни и комуникационни технологии

¹⁵ ISO/IEC 27001:2022 – международен стандарт, определящ изискванията за създаване, внедряване, поддържане и непрекъснато подобряване на система за управление на информационната сигурност.

идентичности и достъпи, мрежова и крайна защита, криптиране на данни, защита на електронна поща и уеб трафик, DLP решения, мониторинг и управление на инциденти (SIEM)¹⁶, управление на уязвимости, резервиране и възстановяване на данни, както и системни обучения за потребителите. Осигурен е 24/7 SOC¹⁷ за непрекъснат мониторинг и реакция при инциденти, като паралелно се внедряват допълнителни решения като SOAR платформи и защитен web proxy¹⁸ с цел повишаване на автоматизацията и оперативната ефективност.

(Фиг.26)

Респондентите, участващи в проучването, са попитани дали са регистрирали инциденти, свързани с използването на иновации и технологии, както и какъв е размерът на причинените от тях финансови загуби. Резултатите от анализа показват (Фиг.27), че подобни инциденти са сравнително редки сред анкетираните дружества. От общо 50 участници, 47 (94%) не са регистрирали подобни инциденти, докато само 3 дружества (6%) съобщават за такива – 2 дружества от инвестиционния сектор и 1 дружество от осигурителния сектор.

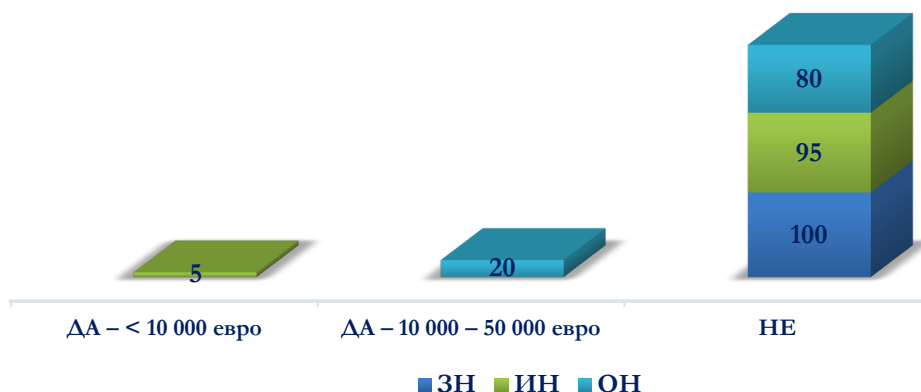
Отчетените финансови последици също са ограничени. Регистрирани са само 2 (два) случая със загуби под 10 000 евро (2 дружества от инвестиционния сектор) и 1 (един) случай със загуби между 10 000 и 50 000 евро (1 дружество от осигурителния сектор), като не са отчетени инциденти, довели до по-високи финансови загуби.

¹⁶ SIEM (Security Information and Event Management) – система за мониторинг и анализ на събитията и логовете в информационната инфраструктура с цел откриване и реагиране при киберинциденти.

¹⁷ SOC (Security Operations Center) – център за мониторинг и управление на информационната сигурност, който осъществява непрекъснато наблюдение на информационните системи, откриване и анализ на киберзаплахи и реагиране при инциденти.

¹⁸ Защитен Web Proxy (Secure Web Proxy) – система, която посреднички при достъпа до интернет и контролира и филтрира уеб трафика с цел предотвратяване на достъпа до злонамерени или неподходящи уебсайтове и защита на потребителите и информационните системи от уеб базирани киберзаплахи.

ИНЦИДЕНТИ ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ИНОВАЦИИ И ТЕХНОЛОГИИ ПО СЕКТОРИ (%)

(Фиг.27)

Дружествата от трите сектора – застрахователен, инвестиционен и осигурителен, участващи в проучването, са попитани дали са организирали обучения за своите служители по теми, свързани с внедряването и използването на нови технологии и финансови иновации. Резултатите показват (Фиг.28), че повечето анкетирани дружества инвестират в повишаването на знанията и компетенциите на своите служители. Най-разпространената практика е провеждането на обучения за обща осведоменост, посочена от 42 дружества (84%) – 7 дружества от застрахователния сектор, 31 дружества от инвестиционния сектор и 4 дружества от осигурителния сектор. Специализирани обучения за напреднали служители (напр. разработчици, анализатори и други експерти) са организирани от 2 дружества – по едно от инвестиционния и осигурителния сектор. Липсата на проведени обучения е отчетена от 5 дружества, всички от инвестиционния сектор, докато 1 дружество от застрахователния сектор посочва, че програма за обучение по нови технологии и финансови иновации е в процес на разработване или предстои да бъде въведена.

Наблюдаваните резултати могат да бъдат свързани с нарастващото значение на цифровите технологии за дейността на дружествата и необходимостта от развитие на компетентности, които да подпомогнат внедряването и ефективното използване на нови технологични решения. Преобладаващият дял на обученията, насочени към обща осведоменост, може да се обясни с факта, че процесът на дигитална трансформация засяга широк кръг служители и изисква изграждане на базови знания относно новите технологии, киберсигурността, защитата на данните и променящата се регулаторна среда. От друга страна, ограниченият брой специализирани обучения за напреднали специалисти може да бъде свързан с по-малкия брой служители, изпълняващи високоспециализирани технологични функции, както и с практиката част от тези дейности да се възлагат на външни изпълнители или специализирани технологични доставчици. Липсата на обучения при ограничен брой дружества и планирането на бъдещи програми за обучение могат да се разглеждат като индикация, че част от участниците се намират на различен етап от процеса на дигитализация и постепенно адаптират политиките си за развитие на човешкия капитал към нарастващите технологични и регулаторни изисквания.

ОБУЧЕНИЯ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ, СВЪРЗАНИ С НОВИ ТЕХНОЛОГИИ И ФИНАНСОВИ ИНОВАЦИИ ПО СЕКТОРИ (%)

(Фиг.28)

Анкетираните дружества са попитани кои форми на регулаторна подкрепа са най-полезни за внедряването на иновации в техните дружества.

Резултатите показват (Фиг.29), че най-предпочитаната форма на подкрепа са насоките за внедряване на иновации и информационните материали, публикувани на интернет страницата на КФН, посочени общо от 22 дружества (3 от застрахователния сектор, 17 от инвестиционния сектор и 2 осигурителния сектор). На второ място се нарежда осигуряването на платформа за диалог под формата на кръгли маси, форуми и работни срещи, предпочетена от 16 дружества (2 дружества от застрахователния сектор, 13 от инвестиционния сектор и 1 от осигурителния сектор). По-ограничен е интересът към регулаторна „sandbox“ среда за тестване на иновации или innovation hub, която е посочена от 7 дружества, както и към ускорен процес на одобрение след преминаване през innovation hub, предпочетен от 5 дружества.

ПРЕДПОЧИТАНА РЕГУЛАТОРНА ПОДКРЕПА ПО СЕКТОРИ

(Фиг.29)

Като последен въпрос от проучването анкетираните дружества от трите сектора, поднадзорни лица на КФН, са попитани дали инвестират в технологични компании, в кои технологични области са насочени тези инвестиции, дали се извършват за сметка на дружеството и/или за сметка на клиентите, както и какъв е приблизителният общ размер на инвестициите.

Резултатите от проучването (Фиг.30) показват различия в инвестиционната активност на дружествата от трите сектора по отношение на технологичните компании.

При дружествата от застрахователния сектор най-често се инвестира в технологични компании с бизнес направление киберсигурност, интернет и дигитални платформи. Значително по-ограничен интерес се наблюдава към компании, които разработват и предоставят решения за интернет на нещата (IoT), зелени и климатични технологии (CleanTech), квантови технологии, както и гейминг и дигитално съдържание, където липсват реализирани инвестиции.

Инвестиционният сектор се отличава с най-висока инвестиционна активност сред трите изследвани сектора. Най-често дружествата инвестират в киберсигурност, полупроводници и хардуер, облачни технологии (Cloud Computing) и телекомуникации и 5G/6G.

При дружествата от осигурителния сектор инвестициите са концентрирани основно в киберсигурност и интернет и дигитални платформи. По-слабо застъпени са инвестициите в квантови технологии, интернет на нещата (IoT) и автономни превозни средства и електромобили.

ИНВЕСТИЦИИ В ТЕХНОЛОГИЧНИ КОМПАНИИ ПО ОБЛАСТИ И СЕКТОРИ

(% от анкетираните дружества)

(Фиг.30)

Резултатите показват (Фиг.31), че при дружествата от застрахователния сектор инвестициите в технологични компании се осъществяват предимно за сметка на дружествата.

При дружествата от инвестиционния сектор се наблюдава сравнително балансирано разпределение между инвестициите за сметка на дружествата и тези за сметка на клиентите, което показва, че технологичните компании се използват както за собствена инвестиционна дейност, така и като част от инвестиционните портфейли на клиентите.

При дружествата от осигурителния сектор инвестициите са насочени в по-голяма степен към клиентските портфейли, което предполага по-активно използване на технологичните компании като инвестиционен клас при управлението на клиентски активи.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ В ТЕХНОЛОГИЧНИ КОМПАНИИ СПОРЕД ИЗТОЧНИКА НА ФИНАНСИРАНЕ ПО СЕКТОРИ (%)

(Фиг.31)

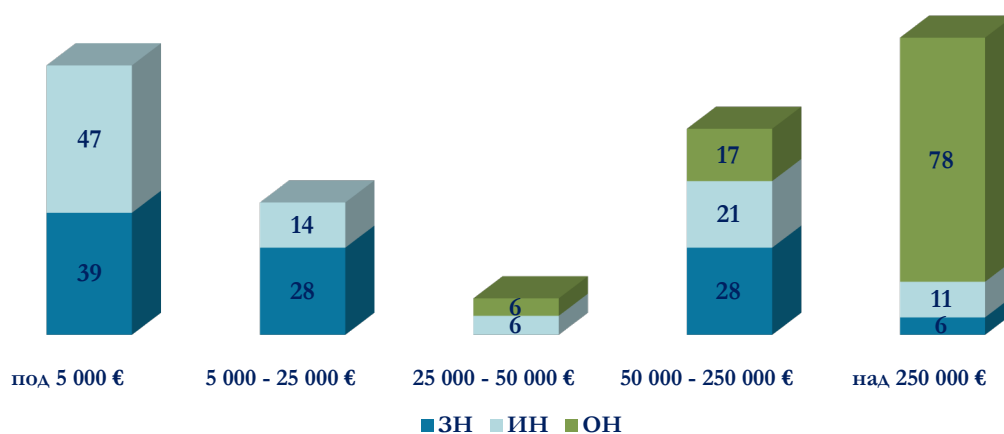
По отношение на размера на инвестициите се наблюдават различия между трите анкетирани сектора (Фиг.32).

При дружествата от застрахователния сектор инвестициите в технологични компании са предимно с малък размер, като най-често попадат в диапазона до 25 хил. евро. Големи инвестиции се наблюдават рядко или липсват.

При дружествата от инвестиционния сектор се наблюдава най-разнообразен инвестиционен профил, като са представени всички категории. Освен по-малки вложения, се срещат и инвестиции над 250 хил. евро в компании от технологични области като изкуствен интелект (AI) и машинно обучение, финансови технологии (FinTech), интернет и дигитални платформи, интернет на нещата (IoT), зелени и климатични технологии (CleanTech), роботика и автоматизация и други.

При дружествата от осигурителния сектор инвестициите често са в по-високите диапазони (50–250 хил. евро и над 250 хил. евро), което предполага по-концентрирани вложения.

РАЗМЕР НА ИНВЕСТИЦИИТЕ В ТЕХНОЛОГИЧНИ КОМПАНИИ ПО СЕКТОРИ (%)

(Фиг.32)

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анализът на събраната информация показва, че нивото на стратегическо планиране на дигитализацията се различава между трите анкетирани сектора – застрахователен, инвестиционен и осигурителен.

Близо една четвърт от анкетираните дружества вече разполагат със стратегия или друг вътрешен документ за развитие на дигитализацията, като най-висок е делът им в застрахователния сектор. Същевременно почти половината от респондентите все още не са разработили подобна стратегия, а една трета са в процес на нейното изготвяне, като в двете групи преобладават дружествата от инвестиционния сектор.

Дружествата от трите сектора определят различни приоритети за дигиталното си развитие през следващите 3 (три) години. Преобладаването на високите оценки (4 и 5) показва, че дигитализацията се възприема като ключов фактор за бъдещото им развитие. Обща тенденция е, че водещи са целите, свързани с устойчивост, регулаторно съответствие и по-ефективно използване на информацията.

Резултатите от проведеното проучване показват, че дигиталните (уеб-базирани) платформи, интерфейсите за програмно приложение (API) и дигиталната идентификация на клиенти (eKYC) са най-широко използваните технологии сред дружествата от трите сектора. Внедряването на тези решения е насочено към подобряване и автоматизация на процесите, бърз анализ на големи база данни, намаляване на разходите, подобро вземане на решения, подобряване на обслужването на клиентите, привличане на нови клиенти и подобряване на нормативното съответствие, което потвърждава водещата роля на дигиталните технологии в процеса на дигитална трансформация на небанковия финансов сектор.

Дружествата от трите сектора възприемат като най-съществени рисковете, свързани с киберсигурността и защитата на данните, организационните и човешките фактори, както и зависимостта от трети страни.

Наблюдават се различия в приоритетите между трите сектора, но общата тенденция е технологичните и организационните рискове да се оценяват като най-значими за успешното внедряване на финансовите иновации. За разлика от тях, рисковете, свързани с конфликт на интереси, несправедливо третиране на клиенти и некоректни продажби, се възприемат като сравнително по-слабо изразени.

Анализът на данните показва, че възприемането на рисковете, свързани с финансовите иновации, се различава между отделните сектори. Организационните и човешките фактори се оценяват като значим риск предимно в застрахователния и осигурителния сектор, докато киберсигурността и защитата на данните се открояват като единствения риск, който последователно получава висока оценка и в трите сектора.

Дружествата от трите анкетирани сектора не очакват съществено изменение на общото влияние на рисковете, свързани с новите технологии и иновативните бизнес модели, през следващите 3 (три) години. Въпреки преобладаващите оценки за запазване на текущото ниво, се наблюдава тенденция към нарастване на значимостта на технологичните и оперативните рискове, особено по отношение на киберсигурността, организационните и човешките фактори, зависимостта от трети страни и конкурентния натиск.

Дружествата от трите сектора посочват, че основните пречки пред внедряването на нови технологии и иновации са недостигът на квалифицирани човешки ресурси, интеграцията на новите технологии със съществуващите ИТ системи и регулаторните изисквания. Очакванията на анкетираните дружества са тези предизвикателства да запазят своята значимост и през следващите 3 (три) години, като най-голяма вероятност за нарастване се отчита при недостига на квалифицирани кадри и сложността на технологичната интеграция.

Оценката на получените резултати показва, че възлагането на дейности на външни изпълнители е утвърдена практика сред дружествата от трите сектора, като преобладава аутсорсингът на конкретни ИТ дейности, а не цялостното изнасяне на технологичните функции.

Важно е да се отбележи, че сътрудничеството с големите технологични компании (BigTech) вече е част от дейността на значителна част от анкетираните дружества, като най-разпространени са услугите за облачни изчисления, инструментите и каналите за комуникация и услугите за дигитална идентификация. Очакванията са тези партньорства да се запазят или да се разширят умерено през следващите 3 (три) години, най-вече в областта на анализа на данни, дигиталната идентификация и инструментите за клиентско обслужване.

Анализът на получените отговори показва, че в трите сектора преобладава активното прилагане на мерки за информационна сигурност, насочени към управление на рисковете, свързани с новите технологии и иновативните бизнес модели. Същевременно регистрираните технологични инциденти са единични и са довели до ограничени финансови загуби.

Обученията, свързани с нови технологии и финансови иновации, са широко разпространена практика сред дружествата от трите сектора. Преобладават обучението за повишаване на общата осведоменост на служителите, докато специализираните обучения за експерти са все още ограничени.

Проучването установява различия в инвестиционната активност на дружествата от трите сектора по отношение на технологичните компании. При дружествата от застрахователния сектор най-често се инвестира в компании, опериращи в областта на киберсигурността, интернет услугите и дигиталните платформи. Инвестиционният сектор се отличава с най-висока инвестиционна активност сред трите изследвани сектора. Най-често дружествата инвестират в дружества в сектор киберсигурност, полупроводници и хардуер, облачни технологии и телекомуникации и 5G/6G. При дружествата от осигурителния сектор инвестициите са концентрирани основно в такива, развиващи се в сектор киберсигурност и интернет и дигитални платформи.